ДО ТОВАРИШІВ, ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО ТРУДОВОГО ОБ'ЄДНАННЯ І ПРИХИЛЬНИКІВ

[illegible]

Адреса Редакції: —
280 McAdam Ave. Winnipeg, Man.

УКРАЇНСЬКИЙ АДВОКАТ

S. V. OZERO

Barrister, Solicitor & Notary Public

917 ROYAL BANK BUILDING

Phone 96 029

WINNIPEG, MAN.

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР

ДР. Л. В. РЕЗНОВСЬКИЙ

Телефон бюра 54 123

Телефон мешканя 53 953

Бюро:

1580 ARLINGTON ST.

WINNIPEG, MAN.

С. Савула, Адвокат-Нотар

Полагоджує всякі справи судові, земельні, тестаментальні, розводові і старокраєві.

Справи спроваджує скорше.

S. SAWULA

303 CONFEDERATION LIFE BUILDING

WINNIPEG, MAN.

457 MAIN STREET

Phone: Office 89 848.

Res. Phone: 56 509

ПРАВДА І ВОЛЯ

СІЧЕНЬ 1932.

Др. М. Мандрика.

Перед новою війною

(Реферат виголошений на Зїзді УТО в Торонто 6. IX. 1931)

Економічна криза.

Економічна криза, яку переживає тепер цілий світ, є вістником нових страхітних війн і нових небувалих ще революцій. Ці війни готові вибухнути що хвилини і до такого вибуху мусимо бути приготовленими. Причина економічної кризи лежить в сучаснім господарськім строї світу **капіталізмі.** Капіталістична система прийшла до свого конечного завершення, себ-то до відмирання, так само, як у свій час відмерли попередні господарські системи, що були перед капіталізмом. Капіталістична система наповнилася в щерть внутрішними суперечностями, які зростали рік за роком і привели всю капіталістичну машинерію до повної нездатности працювати так, щоб у світі удержувався хоч будь-який лад в задоволенню людських потреб. Надійшов час замінити цю стару машинерію новою. Одначе, така заміна не є легкою, бо коло старої машинерії стоять її власники, котрих вона не тільки годувала а й робила панами світу. А нова машинерія суспільного ладу усуває цих власників і панів людства. Війни — це спосіб захисту власників капіталісничної машинерії; революції — це боротьба проти них.

Хвороби капіталістичного ладу.

Капіталізм виріс на руїнах феодальної кріпацької системи, вирвавши у неї з ланцюгів **загальне право власности** і право вільної **компетиції** (конкуренції). Позбавлена цих двох прав за часів кріпацького феодалізму, людність була загальмована в дальшому розвиткові своєї господарської діяльности і тому ці двоє прав відвойованих від старої системи, лягли в основу нової системи — капіталізму. Право власности і право конкуренції дало змогу розвинутися великій активности в діяльности новонародженої провідної тоді буржуазної кляси, а також створило можливість нагромадження добр, продуктів людської праці — капіталу. Нова буржуазна кляса, розвиваючи діяльність працюючого людства, забирала вироби його праці до своїх рук. Завдяки цьому створено великі підприємства, розвинуто індустрію, збудовано транспортові засоби (кораблі і т. ін.), розвинуто до високого ступня техніку і т.ін. Одначе, ті самі основи капіталізму — право власности і конкуренції — в свойому дальшому розвиткові, мусіли привести до нового поневолення людської свободи, до унездібнення капіталістичної системи для людства, бо воно розвивалося і прагло до більшої свободи, а капіталістична система стала перешкодою його розвитку не в меншій мірі, як у свій час феодальна кріпацька система. Право власности розвинулося до того ступня, що всі природні добра світу і витвори людської праці та засоби виробу (капітал) опинилися в посіданню і розпорядженню невеликого числа людей — капіталістів, а великі маси працюючого людства залишилися без нічого, незабезпечені непевні в завтрішнім дні, в більшости — голодні і поневолені. Право конкурен

LIBRARY AND MUSEUM
UKRAINIAN CULTURAL & EDUCATIONAL CENTRE
WINNIPEG, MAN. CANADA.

ції, разом з правом власности, повело до використання винаходів техніки, машин і т. ін. не на користь працюючого людства, а на його ще більше зубожіння і поневолення, бо конкуруючі капіталісти використовують машини для заміни людської праці на свою користь, а працюючих людей віддаляють від засобів праці, засуджуючи тим на голод. Разом з тим конкуренція між капіталістичними державами повела до економічної боротьби між окремими країнами, до високих мит і замкнення дверей для обміну виробами праці, а це саме довело до безробіття, злиднів і голоду. Капіталістична система не може бути іншою, бо вона заснована на власности і конкуренції і для розвязання економічних криз в капіталістичній системі є єдиний спосіб — **це війна,** як це було і в році 1914. Треба одній частині капіталістичного світу зруйнувати другу частину, щоб захопити там базарі для продажі з добрим зарібком виробів капіталістичних підприємств. Війна оживлює капіталістичний світ: не тільки виробляє знарядь війни, якими наповнений тепер капіталістичний світ, а і всякі інші вироби ідуть тоді в продаж з величезним зарібком. І тому не диво, що капіталістичні королі, як це ми покажемо далі, не тільки не є проти війни, а всіма силами до війни прагнуть.

Чому хвороби капіталістичного ладу невилічимі?

В капіталістичній системі продукція себто виріб всього, що дає праця, є громадська, суспільна, тому, що все працююче людство приймає в тому участь: на фабриках, в копальнях, на полі коло ріллі і т. ін., але розпорядження тим всім залишається в руках лишень **капіталістів**, воно не є громадське. Отже, як би забагато не виробляли люди, як би забагато не було всього, от напр., як є тепер всякої поживи і одягу та обуття, а все-ж люди не матимуть потрібного до життя. Бо-ж вони виробляти то виробляють, але права власности на се все не мають. Люде можуть розвинути велику продукційність, так, що напр., за пять годин праці, при допомозі машин, можуть стільки продукувати, що кожна людина зможе жити не тільки в повнім задоволенні, але і в роскоші. Одначе доки розпоряджатися виробництвом і виробами будуть капіталісти — доти людська праця буде марнуватися. Люде шукають задоволення своїх потреб, а капіталісти шукають зарібку, проценту на свій капітал; як що вони не мають де продати вироби з тим зарібком, то будуть держати їх в кулаці, хоч би люде пухли з голоду, чи ходили голі й босі. Люде бажали-б виробляти те, що їм треба, а капіталісти виробляють те, що вони знаходять прибутковим; напр., людям зовсім не треба гармат, військових кораблів, багато річей люксусових, а капіталісти виробляють це і стараються на цьому заробити.

Людська праця дасть тоді повне задоволення кожній людині, наколи виробництво і розподіл виробів (теперішній продаж) буде **громадським,** себ-то належатиме до громадянства, а не буде в руках купок капіталістів. Це буде тоді, коли капіталістичний лад буде змінений на **трудовий, соціялістичний.** Лише тоді не стане криз.

Капіталісти стати ліпшими не можуть

Хоча один з провідників німецьких соціялістів-демократів, Гільфердінґ, і каже, що причина економічних криз є лише криза обігу виробів, або простіше криза продажних цін, і що тому капіталістичний лад може залагоджувати справу тим способом, що орґанізується себ-то зговоряться між собою капіталісти і не будуть наступати одні другим на пальці та залагоджуватимуть безробіття і т. и., все-ж дійсна правда є та, що капіталістичний світ зговориться в цій справі не може. В самій натурі капіталістичного ладу лежать перешкоди до цього, бо природа його — вічна конкуренція (боротьба і визиск країн кляс). Ціла історія капіталізму свідчить про неможливість для нього позбутися боротьби в своїй середині. Факти сучасности дають нам найяскравіший доказ цього: смертельна боротьба окремих конкуруючих компаній і їх обєднань, митні стіни, економічні війни. Жадні економічні конференції не приводили ні-дочого. Навіть економічна комісія Ліґи Націй, устами свого голови мусіла визнати, що сім років ця комісія радила державам певні способи економічного погодження, і сім років ці держави робили якраз навпаки. Що більше: навіть що до спільного свого ворога — державного комунізму капіталістичні краї і провідники не могли зговоритися в питаннях **економічних** і старалися хапати бараболі з вогню одні перед одними (приклад хочби з нафтою) Одначе, наколи-б навіть капіталізм, за зразком Гільфердінґа, "орґанізувався" і не конкурував в своїй середині, то і тоді для людства нічого доброго не настало-б, бо розпорядження виробами людської праці залишилися-б в руках ще міцнішої капіталістичної горстки, та кож як і роспорядження засобами виробу (добрами, фабриками, машинами і т. ін.) Капіталісти, ще сильніше як тепер, держали-б скутим людство в його виробничих силах, голодним, незабезпеченим і визисканим. Науку і культуру використовувалиб лишень для себе. Людство таким далі залишатися не буде! Але даремно про таку "орґанізацію" капіталізму говорити — вона **неможлива,** бо сучасна структура (будова) капіталістичної системи така, що "орґанізувати" її, не потрощивши бодай половини її, неможливо, а жадна половина капіталістичних хижаків не забажає йти на руїну. Війна — от вихід для всіх. Головне для них знайти пляц для війни. І вони його тепер знайшли.

Капіталістична стабілізація — байка

Не так давно до цієї кризи говорили, що капіталізм по війні "устоявся" — стабілізувався і буде вже добре працювати його машинерія. Сучасна криза показала, що це — байка. Капіталізм стабілізувався лишень на десять літ по війні 1914—1919, яка виникла для розвязки попередньої кризи і яка руїною очистила пляц для частини капіталістичних хижаків. Війна 1914—1919 років розвязала сутичку німецької капіталістичної ґрупи з анґльо-французько-американською. Німецька ґрупа була знищена на час, а за той час виросла **в свої** їх виробничих можливостях (фабрики і т. ін.) Америка, по части Канада і інші. Але, поширивши свої виробничі сили коштом Европи, Америка, напр., не може тепер використовувати їх тому, що на конкуренцію з нею виступили европейські країни, відлатавшись після війни. І Америка тепер не знайде вже базарів для своїх виробів **нікоЛи, як** що не буде нової руїни. (Японія вже шукає їх війною з Хінами) А раз Америка не відшукає своїх ринків, капітали, награбовані нею, не дадуть зиску, безробіття буде розїдати її, фармерське господарство занепадати.

Війна — джерело життя для капіталізму.

Капіталізм годується не тілько людським потом, але й сравжньою свіжою людською кровлею. Війни за війнами — от те джерело, з якого капіталізм відживляється. Для улекшення вибуху війн істнує спеціяльна галузь капіталістичної індустрії — **виріб засобів смерти.** З цією індустрією тісно повязані інтереси і іншої великої капіталістичної індустрії і фінансових орґанізацій: металеві, вугільні, нафтові, текстильні, транспортові і др. підприємства, банки і т. ін. Ця індустрія смерти є безнаціональна, всесвітня. Вона підгодовує окремі патріотизми і визискує їх з тим,

щоб озброїти їх своїми виробами і збити лобами. В наші дні ця індустрія смерти представляється такими компаніями:

VICKERS—ARMSTRONG'S GROUP;

Зброя і корабельне будівництво, порти, пристані, мости, залізниці, вироби з криці і т. д.

ENGLISH STEEL CORPORATION GROUP;

Крицеві вироби, будівельна криця, рури, інструменти, залізничні матеріяли. і т. ін.

METROPOLITAN — CAMMEL GROUP;

Залізничний рушійний матеріял всіляко го ґатунку.

VICKERS (AVIATION) LTD.

Вироби повітреплавства, для мореплавства і війни, як і для цивільних потреб.

Ці компанії охоплюють Велику Британію, Сполуч. Держави Америки, Францію, Італію, Японію, Польщу, Еспанію, Чехо-Словаччину і інші. Вони виробляють зброю, викурюють трійливі ґази, виробляють літаки, танки і т. ін. безперервно від минулої війни день і ніч для всіх народів". Основники сих компаній багато зробили для підготовки минулої війни. Їхні аґенти підкуповували міністрів ріжних країн, провокували одні країни проти других на найбільше озброєння. Міністри і політики виступали з палкими "патріотичними" промовами, оплаченими золотом продавців смерти, про потребу озброєння для захисту дорогих "батьківщин" і т. ін. І озброєння росло: озброювалась Франція, озброювалась Австрія, Анґлія, Росія, Німеччина, Італія, навіть такі маленькі держави, як Болгарія, Греція, Румунія і ін. І жнива цих компаній були в бурській війні, балканських війнах, російсько-японській, а найбільший збір врожаю смерти — в війні 1914—1919 років! На одній артилерійській амуніції висланій з Анґлії до Франції під час цієї війни, ці компанії мали чистого зиску $800.000.000. До речі буде зауважити, що головний керовник цих компаній, відомий Базиль Загаров, був головним також військовим радником тодішнього голови анґлійського уряду Лойд Джорджа під час війни. Викрилось тепер, що цей Захаров радив Лойд Джорджови війну "до кінця" і що ця порада була виконана.

Як лишень закінчено минлуу війну, компанії для продажі смерти, почали свою працю ще з більшою енерґією, і на цей час світ, держава проти держави, начинені зброєю до останього ступня. Ні на день не було безробіття за цей час на фабриках для виробу смерти! Світ є готовий до нової війни; капіталісти підготовились до нового збору багатого врожаю на свої капітали, і вони прикладають всі сили, щоб його зібрать. Ними підкуповується громадська опінія, міністри, ґазетярі, дипльомати, політики, учені, громадські діячі і т. ін. — **для війни.** Коли р. 1928 в Америці переводилась велика морська військова проґрама ріжні "національні" орґанізації (між іншими і жіночі) виступали з палкими закликами і постановами на користь праґрами. Згаданий Базиль Захаров контролює в Америці і Европі сотки часописів з метою піднесення войовничого духу. Коли р. 1927 в Женеві відбувалась міжнародня конференція про скорочення морських озбраєнь, то американські компанії:

Vickers (Aviation) Ltd.
Bethlehem Shipbuilding Corporation, Newport News Shipbuilding and Drydock Co., American Brown—Boveri Corp.

вислали до Женеви доктора Вільгельма Ширера з грошима і дорученням зробити так, щоб конференція на мала успіху. Викрилося це припадково. А скілько подібного зістається невикритим! І справді, всі такі конференції закінчуються нічим. Озброєння зростає. Роззброєння буде у війні.

Не так давно на останнім засіданні Ліґи Націй заслухано було пропозицію представника Італії: спинити виріб зброї! І що-ж! Пропозицію зустріли всі члени Ліґи реготом. Чому? Тому, що всі знають, що пропозиція Італії зроблена з тієї причини, що в Італії забракло гроша на дальший виріб зброї і вона не хоче залишитися по-заду. Це одне, а друге — ніхто з дипльоматів без реготу таких дитячих пропозицій слухати не може. Виріб зброї не припиняється ні на хвилину.

Озброєння Польщі

Капіталістична (шляхетська) Польща не може істнувати в тих межах і умовах, в яких вона тепер є. Вона не може істнувати без довозу сировини з України і без торгівлі на Схід: з Московщиною, Білоруссю та Україною. Коли до війни Польща продукувала ріжних виробів для вивозу на $1.000.000.000, то з тієї кількости продавалося на Схід на $615,000.000, себ то 61%, в тому числі до Московщини 40%, до України 38%, до Білорусі 13%. В теперішній час тієї торгівлі не істнує. Польща не має куди продавати, і тому її індустрія істнувати не може. Польські часописи (напр., "Ґазета Варшавська", "Республіка", "АБЦ" і інші) весь час вказують на це. Шляхетська Польща з першого дня свого істновання мріє про похід на Схід, про відвоювання пять міліонів панської землі, втраченої на Україні, про відвоювання східніх базарів себ-то про захоплення владою і економічним впливом міліонів української і білоруської людности для того, щоб держати її в примітивному стані визискуваних хліборобів, а збувати їй по добрій ціні вироби індустріяльної Польщі. Наміри і зазіхання Польщі відповідають інтересам інших капіталістичних хижаків, і тому весь час Польща одержує підтримку грошима і зброєю від них. До останніх часів лише Німеччина була холодна для неї, але тепер і Німеччина, під католицько-фашистицьким проводом погодилася з Польщею, і в даний час Польща є передовим загіном світового капіталізму в майбутній війні.

Підготовляючись до війни, Польща, як пише "Дойче Таґесцайтунґ" (17. XII. 1930), за три роки 1928—1930 збудувала 20 нових військових фабрик: 4 артилерійських, 2 вибухових знарядь, 2 збройні, 4 амуніційні, 3 авіяційні і 1 танкову. Що місяця Польща виробляє: 200 мільйонів набоїв, 60 тисяч гарматніх набоїв, 500 машинових крісів, 20 гармат, 40 літаків і т. ін. Під час війни це виробництво може бути збільшене в пять разів. Військові фабрики Польщі скупчено в так званому трікутнику безпеки: Радом—Кельци—Демблін. Отруйливі ґази викурюють на фабриках в Вирові, Кнурові та Явожні. Озброєнню Польщі найбільш допомагала і допомагає Франція, котра в Польщі культивує свого підпихача проти Німеччини і СРСР (в цей час головно проти СРСР). Франція дала Польщі свої військові пристані на Атлянтичнім океані Тулон і Шербург. Там Польща має тепер свої морські бази для війни, в додаток до Ґдині. Франція озброїла польську артилерію новими 75 міліметровими гарматами. Позичивши Польщі 400 міліонів франків, Франція зобовязала Польщу купити у неї: 5 військових кораблів, 1000 аероплянів, 2000 моторів, 100 танків, 200 мітральєз і т. ін.

Польща невпинно будує військові шляхи і залізниці. Коротко — шляхетська Польща весь час свойого короткого життя витрачувала і витрачує на **підготовку** війни.

Військовий бюджет Польщі зростав так:

В році 1921	44 міл. дол.
В році 1928	86 міл. дол.
В році 1920	91 міл. дол.
В році 1931	97 міл. дол.

Польський шляхецький уряд міліта-

ризується так:
1926 р. було в уряді 2 військових і 11 цивільних міністрів
1927 р. було 3 військ. 11 цивільних мін.
1929 р. було 6 військ. 8 цивільних мін.
1930 р. було 9 військ. 6 цивільних міністрів.

Помимо тісного військового союзу з Францією, Польща має військовий союз з Румунією (Румунія за 30 днів після вибуху війни має поставити на Пруті 17 піхотних дивізій війська), військовий союз з Японією (війна проти СРСР), військову угоду з Чехами (користування залізницями та військовими фабриками Шкоди).

Живий рух до близької війни виявили польські ґенерали і міністри підчас ухвали в соймі бюджету в лютому 1931 року. Ґенерали: Ґалица, Конарджевський та Ридз-Швеґла недвозначно пророкували славетну ролю Польщі в близькій війні.

Союз Европи та боротьба проти СРСР

Щоб уникнути капіталістичної кризи, яка передбачувалась, німецькі капіталісти висунули були плян створення "Пан Европи", себ-то: союзу капіталістичних країн Европи, головно з таємною метою визиску хліборобських народів і робітництва. Сей плян провалився через згадані вище внутрішні суперечности капіталізму (компетиція). Після сего подібний плян висунув французький капіталістичний дипльомат Бріян, але з метою головно політичною: зебезпечити непорушність тих дурних кордонів европейських держав, які створено по війні, і скріпити Европу проти СРСР. Також і цей плян провалився, бо не всім подобаються істнуючі кордони та панування Франції. Одначе, капіталістичні верхи за нього і цікавість їх до цього пляну зростала в міру зростання економічної кризи. Цікавість ця зводиться до одного — війни проти СРСР.

Як сказано попереду, капіталістична (економічна) кріза не може бути розвязаною інакше, як шляхом війни. А тут ще цю крізу прискорили і поглибили певні заходи з боку СРСР. Так ціни на пшеницю, на футра, дерево, нафту і інші продукти і сировинні товари збивали ситематично керівники СРСР. Се робили (і роблять) вони з двох причин: перша — економічна неминучість (потреба закордонних грошей), друга — боротьба на розвал капіталістичної торгівлі. Політика СРСР нагнала страху на керовників капіталістичного світу. " Коли большевики, — кажуть вони, — могли тепер здеморалізувати наші ринки, то що буде, наколи вона увійдуть в силу, збудувавши свою індустрію і т. ін.?" Так писали систематично провідні капіталістичні ґазети, в Анґлії "Таймс", у Франції "Тан" в останні часи. Висновок їх: знищення комунізму і заведення "комерціялізму", себ-то капіталістичної господарки.

До цієї мети зводяться тепер всі зусилля капіталістичного світу.

В примиренні Німеччини з Польщею відограє значну ролю римський папа. Йому йде про забезпечення "святої віри", себ-то панування католицького попівства над майном і розумом людства, і ці стремління папи відповідають стремлінням капіталістичних панів, бо церква є їх вірним помічником. В Німеччині коло влади є католицький центр, що має за собою міліони фашистів. Разом з тим в Німеччині є великий комуністичний рух. Розуміється, що німецькі фашисти націоналісти (які називають себе "національними соціялістами") раді всіма силами побороти комуністичний і взагалі робітничо-соціялістичний рух, і в цьому завданні вони мають на своїм боці всю богато міліонову німецьку буржуазію та попівство. От це й є той ґрунт, на якому римський папа зводить в спілку Німеччину з Польщею. Одначе щоб ця спілка стала реальною, потрібно дати Німеччині винагородження за

втрати, які вона мала на користь Польщі після війни; цим винагородженням буде **поворот Німеччині її земель.** Знову, треба винагородити Польщу за поворот Німеччині тих земель. Справа ця розвязана, як писали німецькі ґазети і як розголосив "відомий знавець" ватиканських (папських), польсько - німецьких і взагалі европейських справ князь Кочубей, в той спосіб, що Польща має зріктися на користь Німеччини деяких важнійших німецьких земель, а за те здобуває вільну руку на захоплення правобережної України з Київом і до Чорного Моря, а також Литви з виходом на Балтійське море. Як писали німецькі ґазети — справа ця залагоджена майже остаточно під час виїзду Пілсудського до Італії; він мав нагоду "успішно" переговорювати з французськими, англійськими і иншими політиками з капіталістичного табору, і з того часу польська політика стала німецько-фільською. Укладено вигідний для Німців польсько - німецький торговельний договір, зроблено кілька заяв уста ми польського міністра заграничних справ про намір Польщі зробити гданський коридор "незримим", полегчити створення бріановської федерації Европи і т. д.

Німецько - французьке порозуміння тако-ж на добрій дорозі.

Отже; капіталістичний світ, ціною нового розподілу і поневолення України, а тако-ж коштом розбиття робітничого руху (Анґлія), знаходить вихід з своєї кризи. Цікаво, що ніколи жадна капіталістична опінія не виступала на стороні української визвольної справи, бо вона є по суті трудовим визвольним рухом.

"Культурні" методи новітної війни.

Грядуща війна, як вона упляновується, буде переводитися на українських землях: наступ Польщі і Румунії, напад з Чорного моря европейсько - американської фльоти. Ця війна в перші-ж її дні принесе страшне спустошення. Новітня війна має вестися ґазами, вогнем, літаками, танками, далекострільними гарматами. Мудрий мізок людини вже винайшов і виробив такі ґази, що коли їх пустити з літаків бомбами, то вони будуть здібними стояти на земній поверхні тиждень в суху погоду і три дні в дощ, витроюючи нещадно все живе. Винайдено і вироблено такі гарматні набої, що в час вибуху розвиватимуть температуру до 3000 степенів, від котрої запалюватиметься все навкруги. Тисячі і тисячі смертоносних літаків і сотні й тисячі крицевих велетнів—змiїв, танків, — от гості з капіталістичного світа на Україну, в супроводі польської шляхти.

Безумовно, в такій війні безборонний український нарід, роздертий між двома чужими йому воюючими орґанізаціями, не матиме жадної змоги злучитися в одну могутню силу і заняти своє становище. В данім становищі українська земля стає пляцом для чужого військового танку, український нарід — гарматним мясом, а українське добро — здобичею вогню і плюндрування.

Лише революція розкує сили українського трудового народу.

Війна обернеться в світову революцію

Як що вибухне війна — вона протягнеться певний час, як війна дисциплінованих державних армій. Але війна неминуче обернеться в революцію з двох причин: психічного стану людства і активности соціялістичних сил. Людство в масі відноситься до війни вороже, бо свідомість непотрібности війни дуже виросла за час останьої війни, як рівно-ж виросла свідомість власної людської гідности. Армії капіталістичних держав не будуть однодумні, з причин національних та клясових антаґонізмів. Соціялістичні визвольні сили в новій війні будуть незрівнано могутніші, як були в попередній війні. Уже

тепер навіть II Інтернаціонал закликає робочі маси до революції у випадку вибуху війни. До цього-ж матеріяльне зубожіння трудових мас підказує кожному думку про потребу зміни сучасного ладу. Вибухне революція в середині війни чи на кінци її і ця революція буде соціяльною, бо час буржуазно - політичних революцій минув, людство йде до зміни сучасного ладу на новий, ліпший, відповідний інтересам працюючих людей.

В цій революції, яка може тягнутися дуже довго, розпадуться державні кордони і зникнуть капіталістичні витвори сучасного хорого ладу — буржуазні держави і державки. Будуть, в огні революції, витворюватися нові вільні трудові республики народів, у вільній братерській спільці між собою. Кордони ослабнуть і війни мусять зникнути, бо трудовим людям війн між собою не треба.

Коли зважити на все це, то прийдемо до висновку, що визвольні ідеали в багато дечому зміняться. Відходять до вічности всякі ідеали гетьманських шляхетських, панських, фашистицьких, взагалі капіталістичних держав. Зостається єдиний ідеал, єдиний плян будови республіки працюючих людей, вільної і демокракратичної, себ-то вповні народоправної, без старих панів власників і нових панів диктаторів, взагалі без гнобителів. **У вільній сім'ї вільних трудових республік світу, буде велика Українська республіка працюючого люду від Сяну і до Кавказу, не роздерта по живому між завойовниками, не наслувана і не грабована ні чужими, ні своїми.**

Це є соціялістичний трудовий ідеал, який може стати дійсністю після світової війни і великої світової революційної боротьби. Лише в тій боротьбі може зродиться Україна.

Але наколи у новій війні переможуть капіталістичні сили і в революції трудові маси будуть переможені і на цей раз, то здійснення трудового ідеалу, а разом з тим і час визволення буде відсунуто знову на дальше, а трудове людство залишиться в злиднях і неволі.

Ця як раз обставина і вимагає від нас найбільшої підготовчої активности, **щоб у війні і революції перемогли трудові маси.**

Ця обставина також вимагає особливої підготовчої активности українських трудових сил, щоб у страхітні пекельні часи війни і в часи революції, Український трудовий нарід вийшов переможцем і здобув собі справжню волю, справжню незалежність — свою **Трудову Республіку**, яко фортецю волі і щастя кожного і всіх працюючих.

С. Савула Л. І. В.

Злочини і їхні причини

(Реферат, виголошений на публичнім мітінгу УТО, 22. III. 1931).

Що таке злочини у світлі сучасної суспільної моралі та сучасної науки

З поміж численних хоробливих проявів сучасного клясового суспільного життя звертає на себе увагу зростаюча хвиля злочинів, що бушує по всіх країнах, підмулює самі основи істнуючого ладу й грозить розвалом і затопленням тієї будівлі, що називається капіталістичною державою.

Що є злочин і хто такі злочиці в розумінні сучасної суспільної моралі, та яке пояснення на це питання дає сучасна наука? Треба мати на увазі цей жалюгідний факт, що наука ще й досі не вспіла здобути собі належного признання й авторітету, щоб стати загальною міркою в оціні всіх річей, всіх явищ в природі і людськім суспільстві, а також стати основою суспільної моралі. Сучасна людина, ще й досі не перестала служити ріжним фальшивим богам і божкам, відвертаючи своє лице від науки, дарма, що вона вивела її з непроглядної темряви на світло історичного дня, дала їй силу і владу над природою і показала дорогу до великого і світлого її майбутнього. Наука ще й досі не вспіла розбити ріжні пересуди й традиційні вірування, самолюбні навички і жорстокість одних людей до других, не вспіла їх обєднати в одне вселюдське суспільство з однією метою, одним світоглядом. Це суспільство ще й далі розбите на два ворожі табори, дві непримиримі кляси з непримиримими інтересами й протилежними бажаннями, думками, поглядами, причім саме та суспільна кляса, що найбільше користовується добро дійствами науки, що завдячує їй свою могучість, силу і владу, ця сама кляса послуговується здобутками науки для цілей визиску і гноблення другої суспільної кляси, для скріплення свого панування над нею. Ради своїх самолюбних інтересів пануюча кляса заблоковує дорогу дальшому розвиткові науки, не допускає її до мас поневоленої кляси, тримає її під ключем і замикає їй уста всюди, де ця наука стає в обороні поневоленої кляси. Найбільші наукові теорії 19-го століття — Дарвінізм і Марксизм, ще й досі проганяється з публичних шкіл, а їх приклонників переслідує пануюча кляса своєю ненавистю, дарма, що Дарвіновій теорії розвитку сучасна медицина завдячує найбільші свої досягнення; дарма, що Марксова теорія історичного матеріялізму становить сьогодні одну з підвалин суспільних наук. Лише тому, що ці теорії виясняють становище людини в природі і в суспільстві, нівечать всякий авторітет людини над людиною, кляси над клясою, стають в обороні потоптаної рівности людей і виявляють разячі суперечности сучасного клясового ладу, кидають ярке світло на цілу машину клясового гніту, клясового поневолення, якою то машиною є безумовно сучасна держава, тому саме пануюча кляса намагається здавити дальший поступ науки в широкі маси поневоленої працюючої кляси, протиставляючи науковому світоглядові Дарвіна і Маркса світогляд безкритичної маси, оснований на релігійних віруваннях, на традиційних пересудах, на біблійних казках і катехізмах.

Тільки в цей спосіб можемо пояснити собі це явище в сучасному суспільстві, що на всяку справу маємо сьогодня два противлежні погляди: загальний або вульґарний погляд і науковий погляд. Очевидно, що й на наші питання про злочини і злочинців будемо мати теж дві суперечні собі відповіди, два ніяк непогодимі з собою пояснення про саму суть і причини злочинів.

Щож таке злочин, і хто такі злочинці в загальному розумінні сучасної суспільної моралі, в розумінні моральних і крімінальних кодексів, які становлять головні підвалини сучасної клясової держави і є одинокою міркою, якою вимірюється сьогодні правду й справедливість?

Злочином в розумінні істнуючих карних кодексів вважається такі вчинки людей, якими заподівається другим людям або цілому суспільству якусь кривду, якусь моральну або матеріяльну шкоду, і за які суспільству і покривдженим одиницям належиться моральне чи матеріяльне відшкодування, моральна сатисфакція або пімста, що иншими словами називається карою. Щоб якийсь шкідливий вчинок людини можна зачислити до катеґорії крімінальних злочинів, для цього потрібна моральна кваліфікація або оцінка цього вчинку, а підставою для такої кваліфікація слу

жить лиха воля і свідомий обдуманий намір заподіяти кривду одиницям або суспільству. Кривда ця полягає в ушкодженні чужого майна, в нарушенні чужих приватних інтересів, а далі ще всякі насильства одної людини над другою, як ограничення або позбавлення когось свободи, особистої волі, ушкодження фізичного здоровля або позбавлення життя, і т. д.

Міркою до виміру суспільної справедливости або кари є розмір або величина заподіяного зла і відповідний параґраф карного кодексу. До чого не можна примінити параґрафу кримінального кодексу, це не є злочином; багато ріжних лиходійств і надужить, які стрічаємо в житті на кожному кроці, для яких не має відповідного закона, проходять без карно, а що найвище їх уважається не моральними вчинками і полишається покаранню моральним кодексам. Коли хто поповнить хочби і найбільший злочин, але рука правосуддя не може його досягнути, тоді він формально не є злочинцем, але горе тій людині, що її карний кодекс устами судді визнає формально винним злочину, для неї вже не ма ратунку; її карається жорстоко як не фізичною смертю, то моральною загибіллю. В розумінні криміналістики ця людина є небезпечним злочинцем, якого треба відповідно покарати для задоволення моральної свідомости суспільства, треба відгородити від суспільства тюрмою, немовби дикого звіра в залізній клітці. В моральній свідомости загалу така людина є викидом суспільности, якому не може бути місця в суспільстві "порядних і чесних людей", а в кінці, в релігійній свідомости богобоязної маси така людина є великим грішником, ворогом бога, а служителем диявола, знаряддям злого духа, якому належиться кара від людей і від бога, навіть після смерти нещасного злочинця.

З повище сказаного не трудно відкрити тісну звязь і певне взаємновідношення між сучасною кримінольоґією і кримінальними законами з одної, а моральною фільозофією і релігійними віруваннями з другої сторони. Відношення це таке, що релігійні вірування, яких предметом і джерелом є біблійні казки, становлять основу суспільно - моральної фільозофії, а кримінольоґія сучасного суспільства і його кримінальні кодекси є лише льоґічним завершенням обох попередніх чинників і практичним приміненням релігійно - моральних принципів в суспільному житті.

Хоч як наївною і банальною є біблійна "теорія" про початок світа, про створення першого чоловіка "на образ і подобіє божє", про "первородний гріх" цього чоловіка в раю, котрий то гріх мав бути початком всякого зла і всіх пізнійших злочинів людського роду, але на ній основується цілий моральний світогляд сучасного суспільства. Сучасне розуміння "зла і добра" як обявів "свобідної волі" людини є живцем запозичене з біблійних казок і таке розуміння примінюється як основний принціп в карних кодексах, які навчають, що "вина і кара" є льоґічними наслідками "злої волі".

Злочини—невилічима недуга сучасного клясового суспільства

Тому й не диво, що сучасна моральна фільософія зі своїми дітьми — кримінальними кодексами, криміналами, кримінальними судами, і всіми иншими установами для поборювання злочинів не в силі запобігти лихові, не всилі розвязати питання злочинів і злочинців.

Навіщо-ж здалася ціла оця сучасна кримінольоґія, моральна фільософія і всі "превентивні й репресивні" установи сучасного ладу, коли вони не всили спинити, ні придусити злочинів? Коли злочин є конечним злом, невилічимою недугою сучасного суспільстав, "божою карою і прокляттям роду людського", як це сказано в самій біблії? Навіщо здалися всі великі жертви суспільства, яке витрачує рік річно сотки мілионів грошей на втримання всіх установ для поборювання злочинів, коли филя злочинів не то не вгаває, але зміцнюється з кожним днем?

Вистарчить глянути на сторінки ріжних ґазет і журналів, переповнених численними сензаційними звідомленнями про очайдушний "голд апс", напади на банки, склепи, почти й потяги, про страшні і таємничі морди, вбивства й инші лиходійства, вистарчить зайти мимоходом до судових саль, де судять, і до криміналів, де карають ріжних кримінальних лиходіїв — щоб зрозуміти, яких великих розмірів досягає ця стихійна хвиля злочинів. В одній лише країні напр. в Злучених Державах Півн. Америки, можна начислювати сотки більших і менших злочинів, поповнюваних денно, наслідком чого суди всіх інстанцій переповнені й перетяжені "багатим жнивом злочинного посіву", як переповнені є теж кримінальні вязниці, що зберігають "плоди цього жнива".

Це пошестне суспільне явище, що не мов велитенська тінь закриває обличчя сучасної культури й витискає на ньому пятно злочину, мусить звернути на себе увагу цілого суспільства, мусить заалярмувати всі інтелектуальні сили й заставити думати кожну людину, а в першу чергу ті відвічальні чинники, що іменем суспільства кермують кораблем капіталістичної держави.

А що найбільше в цій траґедії мусить застановити кожного з нас, це те, що з великого числа лиходіїв щонайменше 85% становить самий цвіт доростаючої молоді в віці від 15 до 25 років.

Цей факт далекосяглого значіння повинен би, здається розбудити ціле сучасне суспільство з його морального отупіння, бож цей факт свідчить як найвимовнійше про цілковите банкроцтво істнуючої суспільної моралі і цілковитої індівідуально - антаґоністичної іде ольоґії суспільства, основаній на економічній й політичній нерівності, на клясових суперечностях і на визискові й гнобленні одної суспільної кляси другою. Він свідчить наявно про безуспішність цілої дотеперішньої системи боротьби проти злочину, цілої системи морального виховання суспільства зі всими її моральними і кримінальними кодексами й інституціями — з її релігійними системами, ріжними церквами, школами, судами й криміналами, з її численними кадрами морально - релігійних провідників, учених педаґоґів, фільософів, письменників, суддів і цілої армії поліції й поліційних аґентів. Всі ці превентивні і репресивні заходи і засоби не всили спинити злочинів, знищити злочинців, або відстрашити від них бодай молоде покоління суспільства. Намарне витрачає суспільство сотки мілионів рік річно на втримання морально виховавчих інституцій і їх служителів, на цілу машину правосуддя з її судами й суддями, велитенськими криміналами і поліцією, які не то що не поборюють зла, але навпаки пособляють злочинові самим своїм істнуванням, бо, як визнали вже кращі педаґоґи й моралісти — тюрми і поліція є самі найліпші учителі злочину, а тимсамим і найбільшими злочинцями.

Злочин — овоч злочинного суспільного ладу

Зі всього повище сказаного виходить ясно, що сучасна моральна фільософія, яка є складовою частиною світогляду сучасного клясового суспільства, а радше тільки пануючої кляси суспільної, не всили знайти розвязки питання злочину й злочинців, ні дати лік на вилічення цеї суспільної недуги. Але з цього не виходить, що вже взагалі нема ніякої розвязки, ніякого ліку на злочин. Лік цей може дати одинока наука, яка теж дає одиноку правдиву відповідь на питання про причини злочину.

Наука перш усього доказує нам, що

в природі немає ні "зла", ні "добра", ні "вини", ні "кари", ні злочинів ні злочинців, бо все в природі є таким, яким його природа створила. Відвічний закон в природі — це безконечний ланцюг причин і наслідків. Цей закон вияснює нам відвічний круговорот матерії, відвічну переміну матерії, яка виявляється в ріжних формах життя. Одні форми життя залежні від других, звідси і безвпинна боротьба за істнування між ріжними формами життя, між неоднаковими рослинами і неоднаковими тваринами. Велике значіння має для кожної живини її природне оточення, бо від нього залежать всі прикмети даної рослини, чи тварини. І немає в цій боротьбі за істнування нічого морального або неморального, що закон природи може виявлятися тільки в причинах і наслідках.

Чи несмішно булоб називати тигра, льва або вовка злочинцями, бандитами, неморальними і т. и., через те, що вони заїдають слабших від себе звірят? Чи не глупим булоб насміватися з вола, чи з коня, що він в ярмо попав і це ярмо терпеливо носить на своїм карку? Кожна жива істота є твором або продуктом свого природного оточення, своїх життєвих умовин.

Людина є частиною природи і як така підлягає тим самим законам природи, що всі инші від неї тварини, з тою тільки ріжницею, що в людини розвинений інтелект, або розум і висока свідомість. Завдяки цим високим прикметам людина потрафить змінити своє природне оточення і краще узброїтись до боротьби з природою за своє істнування. Замість примітивного природного оточення людина створила собі краще, вигідніше культурне оточення. Цю свою вищість культурну завдячує людина лиш громадському або суспільному способові життя і суспільній боротьбі за своє істновання. Розвиваючись суспільно і спинаючись щораз вище по драбині свого культурного розвитку, людина навчилась розрізнювати все, що для неї корисне і пожиточне від того, що для її цілий шкідливе або некорисне. Все що було шкідливе для цілого суспільства мусіло бути шкідливим злом і для неї самої. Так зродилась в людини моральна свідомість з її розумінням зла і добра. Але ця моральна свідомість, як і всі инші форми свідомости, що складалися в людини в один суцільний світогляд, розвивалися в прямій залежности від продукційних відносин, тоб то від способів боротьби за істнування і від тих відносин, в які ставали люде до себе в самім процесі продукції. По шляху свого культурного розвитку людина поповнила перший суспільний гріх, перше протисуспільне зло, яке дало почин всьому наступному суспільному лихові, всім пізнішим злочинам: вона створила собі приватну власність, засвоїла собі засоби продукції, землі і всякі природні багацтва, необхідні для життя цілого суспільства. З того часу суспільство поділилося на маючих і немаючих, на багатих і бідних, на панів і рабів, які мусіли віддавати всі плоди своєї праці власникам засобів продукції, своїм визискувачам і гнобителям. На ґрунті цих несправедливих продукційних відносин виростали і закріплювалися ріжні суперечности в орґанізації суспільства, ріжні форми насильства, кривди й несправедливости — одним словом безконечний ланцюг злочинів, поповнюваних сильнішими людьми над слабшими, багачами над бідними, пануючою клясою над клясою поневолених рабів, позбавлених особистої волі і всіх засобів до життя.

В науковій термінольогії називається ця сума всіх клясових суперечностей клясовою боротьбою, яка на протязі довгої історії прибирала форми жорстокої оружної розправи між гнобителями і гнобленими рабами. Ця клясова боротьба ще й досі точиться між клясою пануючою і клясою працюючою серед сучасних умовин капіталістичного способу продукції, який є новою формою дальшого клясового гніту й визиску працюючих , новою клясою буржуазійною.

На ґрунті цих несправедливих суспільних відносин, на тлі клясових суперечностей і завзятої клясової ворожнечі родилися і розвивалися ріжні форми лиходійств, зловжить, кривди й насильства людей над людьми, яким не могли і не можуть зарадити ніякі кари, ні карні закони й установи,, уводжувані пануючою клясою для охорони свого майна, своїх самолюбних інтересів і своєї власної фізичної забезпеки. Зовсім зрозуміло, чому всі ті превентивні і репресивні заходи проти злочину остають без успішні: аджеж щож могло краще процвітати на ґрунті тих клясових антаґонізмів, боротьби всіх проти всіх — як не злочин? Щож було кращою почвою для посіву і багатого жнива злочинів, як не самий злочинний лад суспільний? Щож кращого могло виростати з тих умовинах як не ворожнеча, ненависть, заздрість, грабежі, крадежі, вбивства, підпали і всякі инші "квітки" сучасної культури? Чиж могла на ґрунті загальної ворожнечі кляси до кляси, в якій виростали покоління за поколіннями, розвиватися справжня людська мораль, суспільна солідарність і прихильність людей до людей? Чиж могла в поневолених зародитись і зміцнятись любов до свого ближнього - визискувача й гнобителя, який самий споглядав на своїх рабів з погордою, призирством і скритою ненавистю, або виявляв свої "гуманні почування" в катуванні, ще більшому визискові і гнобленні залежних від себе?

Згідно з цею мораллю сучасне правосуддя розділює гідно суспільну справедливість, про що свідчить оден погляд тільки між темні мури тюрем і вязниць. Хто їх виповняє? За виїмком малого числа лиходіїв, убивців і небезпечних бандитів, великий загал арештантів — це бідаки, робітники і нуждарі, що опинилися в тюрмі як злочинці за те, що добивалися ліпших умов життя і праці, страйкері, які були примушені стати до боротьби проти надмірного визиску і обниження заробітної платні; а деякі за дрібні нарушення приватної власности, яких допустилися в розпуці, немаючи що їсти, або вбратися, або навіть голови де приклонити. А кілько попадає щодня в тюрми зовсім невинно, тільки тому, що не мали чим заплатити адвоката, або зложити належної судової "такси"?

Оце образ сучасного правосуддя, це взірець клясової справедливости, про яку відомий англійський письменник Велейс ось як висловлюється:

"Наша адміністрація так званої "Справедливости", якою ми так чванимося, що вона — мовляв — непідкупна, є крайно несправедливою, бо вона основується на системі грошевих такс на кожному кроці; тому, що вона так пересякнута і перетяжена формалізмом і ріжними технічними церемоніями, що для неї треба наймати дорого державних прокураторів і адвокатів, як також тому, що всякі дрібні провини карається грошевими карами або арештом, що робить наше убожество злочином в собі, підчас коли вона позволяє багатим виходити безкарно".

А щож говорити про тих великих злочинців, що спричиняють великі кроваві війни, страшні терпіння і смерть міліонів, і що не тільки ходять безкарно, але заживають найбільших почестей в суспільстві? Аде ті великі грабіжники, що ограблюють міліони з їх мозольних ощадностей? Де всі ті великі злочинники, що створили цілу суму злочинних умов життя міліонів? Всі вони чесні і шановані громадяне сучасного суспільства, яких навіть підозрівати не можна в якихбудь лиходійствах.

Ось де корінь лиха! Ось чому злочи-

нів в сучасному суспільстві так багато, а найчастійшими їх мотивами є приват на ненарушима власність, святая святих сучасної капіталістичної держави. Ось чому злочин є невилічимою недугою сучасного суспільства. Бо самий лад цей є злочинний і сама пануюча кляса сіє злочин і мусить збірати злочин.

Вилічити суспільсто можна буде тільки тоді, коли згідно з наукою перебудується основно цілий суспільний лад.

П. Павлюкевич.

ЗАВДАННЯ УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЦТВА В КАНАДІ

(Реферат, виголошений на публичнім зібранню УТО 15. березня 1931. року)

Щоби перевести певні зміни в сучасній суспільній (так званій капіталістичній) системі, котра безпощадно використовує працюючі маси, без ріжниці чи то індустріяльних робітників, чи то фармерів хліборобів, а разом з тим приводить до економічних криз, від яких найбільше терплять також працюючі маси, взагалі щоби працюючі могли собі зарадити і себе вилічити з хороби, що точить орґанізм суспільного життя, то в першій мірі треба збадати хоробу і пізнати її, а відтак лічити. Одначе стан сучасної хорої суспільної системи працюючі маси добре не розуміють і тому не можуть ставити відповідного опору визискові і через те постійно терплять.

Я в коротці для ілюстрації спинюся над характером сеї системи, щоби було ясно, чому ся ситема заставляє маси до праці, не на користь працюючих., але зівсім на когось іншого, ~~що~~ до сего не має найменшого права; в инших словах: працюючий сіє, а дармоїд збирає.

Теперішна капіталістична система є системою приватної власности, одже все, що твориться в тій системі, є на зиск пануючих одиниць чи окремих, чи зорґанізованих у фірми, корпорації трести компанії і т. п. Ці орґанізації є створені на те, щоби вести свої підприємства в ціли здобуття профіту і тим розробляти капітал для особистих користей і вигод. Між окремими підприємствами ведеться безмежна боротьба між самим капіталістами за здобич. Кожний хоче здобути більше майна для особистої власности, не звертаючи уваги, яке лихо він тим творить для працюючого загалу.

Капіталіст розказує і приказує працювати і за вашу працю вам щось уділить. Але коли ваша праця не конечно йому поплатна, то він вас прожене на голодову смерть; він не є змушений держати вас, коли ви йому не продукуєте відповідного профіту, хотяй би ви працювали в него ціле життя. Весь його бизнес є заснований в ціли здобуття зиску і створення приватного капіталу, і йому ані обмеження ані міри нема.

Як ми сьогодня приглянемося до кого належать природні і створені богацтва, то побачимо, що вони належуть до одиниць. Ці одиниці або їх корпорації, компанії та фінансові інституції, як банки, трости керують промислом, індустрією, політикою, а врешті цілим суспільним життям. Від них все залежить; як вони скажуть, так мусить бути, бо вся власть спочиває у їх приватних руках, і вони кажуть, що твоє, то є моє, а до мого ти не маєш права.

Се лише маленькі виємки, але вони дають до зрозуміння рід сучасної суспільної системи, що вона служить інтересам меншости, а не більшости. Але багато є робітницва, котре ще сего не розуміє.

Наприклад на виборах робітники голосують на працьодавців і вибирають їх, але забувають, що працьодавці не будуть ухвалювати законів в користь робітництва, бо се вийшло-би їм на шкоду. І коли робітники голосують на працьодавців, то ніколи ніхто не бачив, щоби працьодавець голосував на робітника, бо працьодавець добре знає, що то не на його користь.

Коли працюючі хочуть мати систему, котра відповідалаби інтересам трудових мас, то про се мусять подбати самі працюючі, а то: мусять брати участь в орґанізованню суспільного життя, мусять довідатися як і хто суспільним життям керує, а як і хто повинен ним керувати. Робітництво і селянство становить звичайно більшість населення певної країни, але бачимо, що в законодатних тілах репрезентація є як раз противна, або нема зівсім представників працюючих і їх інтереси не є заступлені. Чому воно так є? А тому, що робітництво байдужне, не інтересується суспільними справами там, де лежить його власний інтерес, але добровільно віддає себе в руки свого ворога, а відтак нарікає, що той йому робить кривду.

Робітник повинен виучуватись керувати справами і брати всі ті справи, котрі дають засоби до життя в свої руки і керувати ними. Робітництво в першій мірі мусить зорґанізувати себе, бо в орґанізації воно зможе себе просвітити, з'днатися у велику силу, заложити такі підприємства, як кооперативи, видавничі спілки, банки і всілякі инші потрібні суспільні підприємства, котрі будуть обслуговувати робітників і підносити їх матеріяльно, морально і політично. Тим самим робітники будуть учитись як управляти своїм суспільним життям. Дальше наші робітники мусять вчитись технічно, ставати фахівцями, бо сучасний світ не потребує зелених рук, не потребує простих чорноробів, кожна працюча людина мусить стати фаховим робітником.

Український робітник особливо повинен вчитись фаху, замість лишатись тим останнім шуфлярем, котрий тепер більше непотрібний. Фаховий робітник заробляє більше, робить коротші години, має більше часу на просвіту і орґанізацію, має забезпеку через професійні юнії, коли звичайний робітник сего не має.

Розуміється, що робітник мусить брати участь в політичному життю через свої клясові орґанізації. За недолю робітничу багато винні самі робітники через свою недбалість, небажання інтересуватись політичним життям. Права робітничі так довго будуть обмежені, доки робітники не будуть брати участи в політичнім життю на сто процентів, а се вибирати своїх репрезентантів до міських, провінціональних та домініяльних законодатних тіл, щоб укласти закони і переводить зміни в користь працюючих. Тому, робітники, орґанізуйтесь в клясові просвітні, економічні і політичні орґанізації і беріться до праці над своєю долею. Я вірю, що ми побідимо.

Що таке справжній соціялізм

Соціялізм — це є новий суспільний лад, який має забезпечити кожній працюючій людині найбільшу свободу, найліпше життя, найяснійше щастя і спокій за ціну найменшої та найлегшої праці.

Найбільшу свободу він забезпечує в той спосіб, що позбавляє людину всякого **гноблення і визиску.** Забезпечує це соціялізм шляхом знищення права приватної власности на капітал, цебто: на фабрики, землі, залізниці, та ін-

ші багацтва. Все це переходить до **громадської** власности, а в руках цілого працюючого громадянства використовується і розвивається на задоволення **людських потреб,** а не для приватних чи державних зисків. Таким чином зникає кляса капіталістів, багатіїв, що використовують людську працю, обертають її в гроші, а гроші загарбовують в своє власне роспорядження полишаючи працюючі маси і їх родини в злиднях і голоді.

Знищення приватної власности на капітал не значить позбавлення працюючої людини права власности на її особисті річи, які не служать для визиску іншої людини. Кожний може тішитися своїм садком, хатою, автом, чи будь чим, що скрашує чи полекшує життя. Але те, з чого люде живуть, мусить бути в громадськім посіданню і під громадським керуванням.

Найліпше життя соціялізм забезпечує в той спосіб, що переводячи всі добра (капітал) до громадської власности, дає працюючім людям змогу вжити природні добра, високу техніку виробництва, машини на пряме задоволення людських потреб. Відомо, що на світі природних добр є стілько, що стане на все людство на безкінечні роки, а людський розум винайшов і винаходитиме такі способи виробництва, що людині можна працювати дуже мало і легко, щоб мати найбільше задоволення всіх потреб. Лише право приватної власности віддало це все в руки малого числа капіталістів, і позбавило працююче людство змоги використовувати і багацтва і техніку і всю працю для свого щастя.

Найяснійше щастя соціялізм дає людям тому, що позбавляє їх журби за кусень хліба, за завтрішний день, дає людям велику особисту свободу для вільного користування своїм життям, своїми здібностями і своїм часом без шкоди для іншої людини. Він позбавляє людей від приниження одних другими, від звіриного насильства, від нерівности.

В короткім науковім реченню можна сказати, що соціялізм є **господарською демократією,** себто економічним народоправством. В наш час відома є політична демократія, себ-то рівне право всіх людей на участь в політичному життю: керування державою через парляменти, керування містами, округами, селами. Але в наші часи нема ще економічної демократії, себ-то рівного права всіх людей на керування природніми добрами, підприємствами, фабриками, дорогами, обміном (торгівлею) і т. інше. Напр., ніхто не може накупити собі політичних прав так, як можна накупити собі шерів (уділів) якогось банку чи підприємства; ніхто не може накупити собі виборчих голосів так, щоб покласти їх до кишені чи до банку та й голосувати ними коли захоче. А шерів з залізниць, фабрик, копалень і інших господарських підприємств можна накупити скілько хто зможе, держати їх в банку чи де і голосувати ними (розпоряджатися господарським життям) як собі захочеш. Соціялізм заводить як раз таку господарську демократію, щоб жадного шера ніхто не міг купити зверх свого власного, жадних капіталів збірати для купівлі ними чужої праці.

Є люде, що думають, що соціялізм — не є простацтво та злидні. Цілковито протилежне: соціялізм — це найбільша культура для кожного і для всіх і найбільше багацтво та життьова радість для кожного і для всіх.

Є люде, що думають, що соціялізм — це те саме, що державний капіталізм, який заводять в Радянськім Союзі так звані комуністи.

Поперше, московський державний капіталізм не дає людям найменшої свободи; гноблення царів і панів тепер замінено на гноблення правителів і державних урядників. Там працю наймають і платять за неї найтаньше, там приватна власність стала державною власністю, а не громадською, і держава правителів відбирає від працюючих всю їхню працю.

Там, де людей вбивають як псів, там, де гарматами й нагаями заводять соціялізм — там не може бути соціялізму, бо соціялізм — це Свобода і Братерство, а не державна панщина і різанина.

Московський державний капіталізм не тілько не дав працюючім людям господарської демократії, а навіть відібрав від них вільну політичну демократію, яку працюючі маси Росії, України і инших країв бувшої російської імперії виборoли собі в перші часи революції.

От же, там **неволя,** а не соціялізм, хоч-би та неволя й називалася комунізмом.

Московський державний капіталізм не тілько не поліпшив людського життя, не зробив його найліпшим, а навпаки — завів нечувані злидні. І тому, дивлючись на злидні Радянського Союзу, заведені московською диктатурою, не думайте, що то соціялізм.

Зразком першої справжньої соціялістичної республики була маленька, около 3 міліонів людей, Грузія. Вона істнувала два роки. За ті два роки до селян перейшли всі бувші панські землі, робітництво було забезпечено працею і засобами до життя, культурне життя розвивалось, республікою керували працюючі маси через своє народне зібрання. І за той час жадного робітника чи селянина не було розстрілено чи забито, чи увязнено за непослух чи спротив владі.

Але московські комуністичні завойовники прийшли і захопили Грузію. З їх приходом запанували там злидні, неволя і душогубства. Тисячі працюючих розстрілено, тисячі увязнено, тисячі загнано до Сибіру.

Чи московські завойовники принесли до Грузії соціялізм, чи вбили його?

Тому не вірте, що соціялізм іде в світ на червонім багнеті московського завойовника. На тому багнеті червоніє кров робітника і селянина. А де ця кров червоніє, там соціялізму нема.

Є люди, що думають, що соціялізм можна завести лише мосовськими большевицькими способами: кулею й багнетом, і що інших способів нема. Приклад Грузії показує противне. Для заведення соціялізму треба свідомости і згоди працюючих мас. Де свідомости і згоди нема, не може бути перемоги працюючих мас над визискувачами, там не може бути й соціялізму. Багнетом, скерованим в груди робітника і селянина, соціялізму не завести. Соціялізм є найвища любов людини до людини, а багнетом любови не викличеш.

Є люде, що люблять ярмо. Вони кажуть, що добре в Радянськім Союзі, бо людей держать в неволі, за те годують, хоч-би й помиями. Коли це, на їх думку, добро, то це є добро воляче, коняче чи ослине. Такого добра повно скрізь, і за для нього не варто робити революцій, не варто ставати на ходулі "комунізму".

ДВА РОКИ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

ВІД РЕДАКЦІЇ: — Кілька неділ перед цим прибув з Радянської України до Америки один з тракторних механіків "Інтернешонал Гарвест Ко." Таких механіків було післано до СРСР названою компанією, року 1929, пятнадцять чоловіка для догляду за тракторами, купленими у компанії московською владою. Тому, що московська влада не заплатила другої половини боргу за трак

тори, Компанія відкликала всіх своїх механіків. Механік, про якого ми кажемо, є українського походження, але про це на Рад. Україні ніхто не знав, бо він сам лише говорив по англійськи згідно з інструкцією Компанії, щоб забезпечити собі поважне трактовання, яке до Американців і чужинців взагалі большевицька влада виявляє. Він пробув в ріжних частинах України, головно на хліборобських комунах, біля двох років, набрався багато цінних спостережень, котрі в коротці і перекажу зав одному з наших представників. Сам він ще молодий, роджений в Канаді, робітник, що дійшов свого фаху працею і здібностями. Передаємо його спостереження.

"Я приїхав на Україну з тракторами, які звичайно можуть працювати коло 10 років. Одначе у большевиків вони працюють лише одинрік тому, що большевики дають найтаньшу оливу, а добру продають за кордон, і від того трактор дуже хутко псується. Моє враження, що большевики ніколи не настачать машин — так хутко вони їх псують.

Працюють машинами дуже зле: оруть мілко і дуже погано виробляють землю, так, що вся вона поростає хоптою, і тієї хопти більше, ніж збіжа. Як так буде й далі, то земля не буде родити зовсім. Врожай в сему році слабий, і людність мусить голодувати.

Але і без того там вічна голодовка. Люде не мають досить хліба, бо все те відбирається владою. Мене, як американськоо механіка, мусіли годувати як найкраще, але найбільше я їв супу з хопти, як всі їдять і завжди почував себе голодним. Люде думають лишень про хліб.

Одежі і обуви теж нема. Ходять босі й обідрані.

Що мені найбільше не подобалось — це три річи: **голод, бруд і брехня.**

Бруд такий, що страшно навіть уявити: в потягах, що возять звичайних людей — для чужинців є окремі дуже добрі потяги, — повно людського калу, який кожний розносить ногами. Ніхто не дбає про очищення. В комунах, де живуть люде навалом, на долівках стілько бруду, що двері не зачиняються. Так само на двірцях, в урядових установах. Як я був в Москві, стояв на готелі, то три тижні через стелі з поверха на поверх текла вода з пайпи, що трісла десь, але ніхто не пробував полагодити. Лишень там, де селяни живуть ще в своїх хатках, чистенько, хоч і голодно і холодно.

Люде перелякані, мовчазні. Роблять дуже кволо, бо праця невільнича, і ніхто не дбає, бо не має з того користи. В комуні що-ранку комісар розписує які люди мають куди виходити чи виїзджати на працю. Вони розїзджаються, але праця їх дуже не видатна, з неї мало що є: на роботу ідуть як на смерть. Коло комбайн машини в Америці працює чотирох, а там 28.

Люде роздрочені. Коли приходить час жнив, то приїзджає урядовий інспектор і вибирає найкращий акер землі, та каже викосити і змолотити. І скілько видасть той акер стілько комуна чи окремі селяни з кожного свого акра мають постачити державі хліба. Хліб люди стараються ховати всякими способами. Закопують звичайно в землю, навіть в комунах. Дуже багато за людьми наглядачів, але все-ж люди обдурюють їх і закопують частину зерна. На моїх очах, в ріжних місцях люди забили трох таких доглядачів. Але негайно після того набігало військо, розстрілювало одних, хапало других — і порядок знову відновлявся.

Брехня на кожнім кроці. Мій тлумач завжди перебріхував мені те, що для мене інші говорили. І кожний раз на користь большевиків. Казав мені, що різниць немає, і людей не вбивають, аж

доки я не побачив всього того сам: Вязниці повні людей як бжіл. Як що говорилося мені про радянський Союз, тлумач все перебільшував на краще.

Суд там дивний. За те, що тракторист пішов за ґазоліною, а в той час замерз і тріс радіатор, судили тракториста, і ми більше його не побачили. Так багатьох хлопців зникло невідомо куди.

Тракторів большевицького виробу я не бачив. Показували мені трока, якого ніби зробили, але коли я роздивився, то виявилося, що всі частини з Америки чи з інших країв, лише спружини і заліз на основа радянська.

Лагодити машини було дуже тяжко, бо важко переїхати з місця на місце. Хоч я був на ліпшому положені, яко американський механік, а й мені доводилося затрачувати по два-три дні на вироблення паспорта, щоб переїхати з місця на місце по залізниці. Підвод не дають на час. Завжди і скрізь в урядах кажуть: "Завтра"! А завтра знову: "Завтра"!

Скрізь людей збірають на мітінґи, і вони всім остогидли, — йдуть з примусу. Скрізь пописано і скріз говориться про загрозу капіталістичного визиску робітників і селян і про пятирічку.

Я помітив, що Українці ненавидять Москалів.

Розпуста страшна. Живуть люде без сорому, як худоба. Дівчата викидають дітей (роблять аборти) по кілька раз на рік. Одну дівчину я знав, що мала 18 років, а робила вже 15 разів викиди (аборти).

Взагалі життя страшне, голодне і брудне.

Коли я виїздив, то мені пропонували вести в Америці большевицьку пропаґанду і обіцяли платити 300 долярів на місяць.

Я радий, що виїхав з відтіль: ліпше тут помирати з голоду, як там жити на віть на тій вигідний позиції, на якій я був. Хоч большевицька влада і дала наказ і він виконувавя, щоб Американців трактовано як найліпше, але те, що там вважається **за найліпше**, є в Америці найгіршим.

Коли-ж ми запитали нашого оповідача, що-ж йому подобалося на Радянській Україні, він відповів:

— Земля, тілько її не вміють обробляти. Краєвид хороший, але життя страхітне, і так довго не може бути. Мусить бути тому колись край.

Записав **С.Г.**

ЧИ МОЖЕ БУТИ ЗАЛАГОДЖЕНА ЕКОНОМІЧНА КРИЗА В КАНАДІ.

В даний час ми бачимо залагодження економічної кризи в Канаді суто капіталістичними способами. Залагодження це дуже мало змінює тяжке становище на краще.

Подивімося, як моглаб бути залагоджена криза без крови і революцій при трудовому устрої, колиб такий устрій в Канаді був.

Фармері. В Канаді є дві катеґорії фармерів: ті, що працюють самі і мають трудові фарми, і ті пани-фармері, що мають величезні землі і лише керують найманими людьми та орудують машинами. Трудові фармері продукують приблизно 100 міліонів бушлів пшениці на рік, і Канада споживає на харч, насіння і т ін. як раз приблизно таку саму скількість пшениці. Отже для "трудової пшениці" не треба шукати закордонних ринків, а вона може бути спожита в Канаді по ціні не менше 1 доляра за бушель, лише треба урядово відлучати трудову пшеницю від спекулянтської. Трудовий фармер, одержавши за свою пшеницю по доляру, не буде почувать біди, а далі, ще й той доляр повернеться в загальний торговельно-індустріяльний оборот. Наймит на жнива зможе також дістати свою нормаль

ну платню. Що до "спекулянтської" пшениці, то вона піде за-кордон по тій ціні, яку спекулянти чи уряд здобудуть.

Те саме треба сказати про худобу, птицю, молоко, масло і инші вироби фармерства.

Робітники. Державний бюджет мусить складатися так, щоб в першій мірі стояло забезпечення населення працею, а потім уже інше (тепер в бюджеті про працю і не згадується, а вся турбота — про капіталістичні зиски). Канада потрібує ще багато нових фабрик для виробу того, чого вона не має цілком, або в достаточній мірі, напр.: цукроварень, фабрик начиня, дрібних металевих виробів, деяких машин і т. д. От будова таких фабрик, публичні роботи, праця істнуючих підприємств — це все уряд мусить мати в своєму пляні і розрахувати на роботи так, щоб всі вільні руки були приміщені. Розуміється, що для цего мусів би бути певний урядовий контроль і над приватними підприємствами.

В Канаді не так багато робітництва, щоб для нього не було роботи, лише треба, щоб державна влада за свій перший обовязок мала забезпечення населення працею.

В цій маленькій замітці ми лише коротенько вказали на головні способи забезпечення фармерства і робітництва трудовими засобами до життя. Ми не вважаємо за потрібне розвивати тут цілої програми орґанізації трудової влади, бо поки що це будуть лише одні слова.

Доки працююче населення Канади буде брати таку слабу участь в політичному життю держави, як воно брало до сього часу, доти нічого основно змінитися не може. В парляменті тепер нема представництва ні фармерства ні робітництва, бо ті поодинокі посли, які тепер там є, безсильні перевести будь-що в життя. Лише, коли парлямент буде складатися з такого числа фармерських послів, яке відповідає числові фармерів в Канаді, а також з такого числа робітничих послів, яке відповідати ме числові робітництва, лише тоді парлямент може перейти до переведення реформ в трудовому напрямку.

Англійські вибори

Останні англійські парляментарні вибори були надзвичайно цікавим історичним явищем. Це властиво був **перший великий бій між капіталістичним світом, а робітничим, трудовим**, бій безкровний, але такої самої ваги і значіння, як і бої кріваві, революційні. Бо належна орґанізованість англійського робітництва могла дати йому в руки таку перемогу, що вся влада в державі перейшла-б в робітничі руки, а цим самим робітництво змогло-б перевести в життя повну свою соціяльну програму, припинити дальше істнування капіталістичної системи і заводити нову — трудову, соціялістичну, без меча, вогню і руйнування.

Бій цей робітництво Англія програло. Його страшна поразка є поразкою і для цілої британської спілки, а значить і Канади. Бо наколи-б в Англії повстала соціялістична влада і перевела в життя свою програму — це викликалоб відповідні зміни і по цілій британській спілці. Тому з великим інтересом робітничий світ очікував наслідків соціялістичного маніфесту нового провідника робітничої партії Англії — Гендерсона.

Гендерсон зазнав поразку, і навіть не був вибраний до парляменту.

Чи означає ця поразка, що працюючі маси не приймають соціялізму і воліють жити в капіталістичнім ярмі? Ні,

вона означає лише слабу орґанізованість працюючих мас, низький рівень свідомости в великій частині їх і перевагу дрібних буденних інтересів над засадничими інтересами.

Слаба орґанізованість виявилась в тому, що робітничої лінії в виборах держалося лише коло 7 міліонів працюючих, зєдинених в партії, а коло 2 міліонів було перебіжної "кобилки", яка в попередніх виборах побігла за робітничою партією, а тепер — навпаки за консервативною. Це люде без свідомости і переконань, "безпартійні", бо "найрозумніщі"; таких безпартійників як раз найбільше є в українськім суспільстві. Анг. робітництву треба покласти богато праці, щоб прилучити цю менш свідому масу до партії. В цій масі як раз і виявився низький рівень свідомости і перевага дрібного інтересу над засадничим. Ця маса налякалась краху банків і зниження вартости паперових грошей. Мали валитись банки багатіїв, падати вартість капіталістичного гроша, а ці робітничі маси налякалися, що і їхні дрібні вкладки в банках зведуться до нічого. Справді, як той біблійний вівчар продав за січавичну юшку свої всі права власности, так ця робітнича маса, віддавши голоси капіталістам, продала свої верховні права за якусь юшку. Мекдоналдова юшка, розуміється досить тлуста і смачна, але не робітнича. Мекдоналдові легко було налякати цих центових "капіталістів" робітників, показавши старі німецькі коверти з тисячами марок, як зразок того, як гріш обертається в ніщо.

Англійські капіталісти зробили дуже влучний маневр; в порозумінні з капіталістами инших країн, вони підірвали власний стерлінґ, щоб налякати старого Мекдоналда і перетягти на свій бік, а разом з цим налякати робітництво, показати йому власну його нездалість, принизити робітничих вождів і вирвати з їх рук владу. Поміч англійським капіталістам дали ню-юрські та париські капіталісти протягом всього 36 годин, щоб одігнати від влади робітництво. Мекдоналд надягнув на себе "потріотичну" кирею і став спасати банки й гроші, які йому і його робітничій партії не належать, і які не гірше від нього міг спасати консерват Балдвін, чи хто інший з капіталістичних лідерів. В цю критичну годину капіталістичного натиску і слабости робітничої власти, яка не мала своєї більшости в парляменті, Мекдоналдові годилося відступити, але з цілим робітництвом, щоб пізнійше повести це робітництво до повної перемоги. Цього він не зробив, і на цьому закінчилася його світла кариєра, його світова слава робітничого лідера. Нинішній Мекдоналд є лише слуга капіталістичних панів.

В цей час перемога капіталістів в анґлійських виборах може повести до сякого—такого залатування економічної кризи, до поліпшення господарського становища. Де-що в цьому напрямку капіталісти в спільних зусиллях можуть зробити. Але лише **тимчасово** і лише частково. Як що вони не зроблять десь більщої воєнної авантури, яка на десяток літ може підживити капіталістичну машину, то кріза повернеться знову. Злидні, холод, голод і темрява виглядають з-за капіталістичної спини на працюючих, і працюючі маси мусять готовитись до того, щоб покласти край своїм злидням і терпінню.

Коли Робітнича партія Англії зробить дальший поступ з таким успіхом, як вона його робила дотепер в минулі роки, то другі нові вибори до парляменту мусять дати їй повну і безумовну перемогу, і вона тоді зможе здійснити соціялістичну програму, проголошену Гендерсоном.

Для нас, Українців, Гендерсонова поразка означає певну поразку нашої визвольної справи, не тілько тому, що лише зі зростом визвольного руху ро-

бочих мас Український трудовий нарід зможе виборoти собі повну свободу і незалежність, але й тому, що **лише робітничі посли і міністри** щиро і шляхотно попирали українську справу на міжнародньому полі. Для капіталістичних політиків доброю державною системою є та, яку вони створили у Версалі по війні, всякі визвольні змагання народів є для них розвал цієї системи, удар по капіталістичних фортецях; Польща для них тому є ідеальною державою, бо держить визвольні, революційні змагання в залізнім кулаці.

Ворон воронові ока не виколе. Працюючий нарід може знайти розуміння і підтримку лише в працюючому, трудовім людстві.

ЯПОНСЬКО-ХІНСЬКА ВІЙНА

Скориставши момент, коли, так званий цивілізований, світ переживає тяжку економічну кризу і звязаний в Европі і Америці політичними трудностями, єдина азіятська, суто імперіялістична і модерно капіталістична країна — Японія вирішила анексувати остаточно Манджурію, потрібну їй для кольоніяльної експлуатації. В попередні часи дужим противником Японії на цьому терені була царська Росія. Року 1905 Японія розбила її в війні і відкинула на північ. Все-ж Японія не могла захопити собі Манджурії через спротив головно Америки, яка є життєво зацікавлена в хінських ринках. Японія забрала собі тоді Корею, південну частину Манджурії підкорила своїй контролі. В часи ліквідації війни 1914—19 рр. Японії знова не пощастило, через туж Америку, захопити Манджурію, і лише тепер вона відважилась на це, уже не зважаючи ні на Америку, ні на Европу.

Грошове господарське і воєнне становище Японії в теперішній час таке, що вона нікого не боїться. Америка проти неї безсильна з своєю величезною фльотою, бо Японія посідає неприступні береги і могутню фльоту, котра в стані розбити американську фльоту раніше, ніж та приблизиться до японських чи хінських беегів. Також на суші має Японія величезну армію, котрої не подолає жадний американський десант чи хінські недисципліновані й убого озброєні маси. СРСР — є також без сила проти Японії з причин переваги військової бази,відсутности у СРСР грошей на війну і небезпеки нападу на СРСР ворогів з західної Европи.

Хоч в Хінах і переплітаються інтереси капіталістично-імперіялістичних держав, але в цей час держави безсилі проти Японії. Це видно яскраво з немочі Ліги Націй залагодити якось справу. Я понія на Лігу не зважає, а робить своє. Тим часом мало помалу фабрикується опінія, що Японія мусить запанувати в Манджурії, бо там, мовляв (як доносили остані ґазетні телеґрами з "компетентних джерел") розгулюють бандити, і Японія мусить завести порядок. Закінчиться це все на якомусь компромісі: деякі дужчі держави урвуть щось собі, а Японія міцніше присмокче до себе цю велику багацтвами і працюючою людністю, країну, щоб визискувати і багацтва і людську працю.

Пішли поголоски (навіть по радіо з Ню Йорку розголошували), що Японія має створити на Далекому Сході "українську монархію". Отже виходить, що Українцям прямо з неба спадає ще одна Україна — японська. Мова йде про так званий Зелений Клин, себто Приморську та Амурську область російського Далекого Сходу, заселеного переважно Українцями, що за довгі роки переселилися сюди з України на нові землі. В Приморській області Українці складають 87% населення (решта Корейці, Москалі і інші); а в Амурській — українського населення коло 50%, решта переважно Москалі. Всього населення там буде коло 2 міліонів.

Це правда, що Японія хотілаб відрізати Росію від Тихого океану, щоб самій панувати над його широкими берегами. Запявши названі дві области, Японія досяглаб своєї мети. Тому можливі її наміри створити нову державу на цій просторoні під своїм керуванням. Року 1917—18 у Владивостоці були вже сформовані українські військові частини під японською протекцією. Одначе, тоді ще були так звані "білі" російські війська, і вони, при допомозі Англійців і Американців перехопили владу. Та до тогож Америка рішуче противилась всякому захопленню "російської" території. Тепер обставини відмінні.

Нові книги

В царстві жаху і смерти. (Соловецька каторга, документи ред. Л. Чикаленка. Варшава, 1931 р. ст. 72 ц. 1.50 зл.) Ці документи — листи і оповідання Українців, що повтікали до Фінляндії з соловецьких мурманських і ин. "командіровок". Невиносимо читати ці оповідання про безмежне звірство, про нищення людей, убивання, заморожування, катування, які тільки може вигадати злочинна фантазія московських, жидівських і українських комуністів.

Нема сил переказувати цей жах смерти. Доводиться тільки закипіти гнівом і зобовязати себе морально працювати до загину, щоб підготовляти загибіль тієї катівні, що називається СССР. Такого знущання з людей, здається, нема ніде, опріч СССР, Польщі і африканських кольоній. Ще недавно ми читали про подібний погром Українців в Польщі.

На Соловках і Мурманах гинуть сотні тисяч, з яких 70—80% Українців. Селяне, що оповідають в цих документах, кажуть, що Українців там 2—3 міліони, а один каже, що 800 тисяч. Чи 800 тисяч чи 3 міліони — однаково, бо це показує, що Москва, як колись виду сила на канальних роботах десятки тисяч Українців, збудувавши на їх кістках Петербург, так тепер вже сотні тисяч гинуть на лісових роботах Мурману, прокладуючи в лісах і багнах шляхи руської "цивілізації" на північ.

Терор на міліони, знищення міліонів є засобом другі міліони психічно паралїжувати, поставити на покірну службу московській державности. Канальськими роботами Москва досягла свого — протестанти вигинули, а мовчаливі животини збереглися, розмножились і створили ту українську націю що тепер покірно ходить під московськими і польськими батогами.

Міліони страждучих істот, що покірно загибають! І можуть пройти роки, а Москва і Варшава процвітуть культурою. Народ же феллахів Східної Европи ходитиме на панщині за "божою допомогою", випложуючи з себе "інтеліґенцію", що з шкури лізтиме, щоб догодити Москві та Варшаві.

Під "документами" Л. Чикаленко підписався "редактором". Що він тут зредаґував? Судячи по де-яких висловах у документах, він втолковував соловецькі утікачам, що є "уряд УНР", страшенно заклопотано питався утікачів, як селяне думають про земельну власність. Йому це питання дошкулює, тому негайно хоче довідатися від утікачів про їх відношення до "уряду УНР" і до проблеми власности на землю. Що українські людде просто гинуть від тьми — це результат "роботи" укр. поміщиків і попів — над цим він не

спиняється, бо йому важно насамперед дізнатися про власність і "уряд УНР"

Соловецька каторга показує, що до визволення України ще далеко. Про це свідчить і укр. "інтеліґенція", котра на запит, що вона робить, щоб наблизити визволення, може сказати лише "нічого".

"Шляхами на Соловки", "Пекло на Землі". З записок засланця. Написав В. Юрченко. Вид. "Черв. Калина", Львів, 1931.

Це спомини українського втікача з Соловок. Автор розповідає дуже повер ховно час 1917—18 р., а докладніше пише з 1919 р. Схематично зарисовано повстанську техніку. Політичні моменти захоплено, але змальовано блідо. Несвідомість селян, иноді вороже ставлення до української боротьби, чужинці-предателі в українських штабах, не розуміння укр. ентузіястами політичного смислу подій. Це вибивається яскраво. Автор перебув і на совітській службі, потім у повстанців, потім знов на сов. службі кілька років, брав участь в орґанізації автокефальної церкви, захоплювався кличами большев. революції, новим побутом, українізацією, школою, нарешті знов переключення в "ЄВУ" (Єфремівщину), арешт, опис тюрми, допитів, переїзд через Харків на Соловки. Що-найменше 10 років захоплено в цій частині споминів. Далі побут на соловецькій каторзі.

Цілком відсутній аналіз діючих сил — видно автор ще не знає, як підходити до представлення суспільних процесів. Він майже не згадує політики большевиків, зупиняється тільки на її рефлексах в провінціональному місті, в осередку урядництва. Ні картини побуту, ні політично - аналітичних розглядів. Тільки освічений читач може по дрібних фактах з области культурництва дедуктивно виводити свій погляд на політику і економіку.

Але незвичайно ясно одно — вся система большевицького управління України основана на докладно обміркованій техніці терору в ріжних його формах. По зарисовках автора виходить, що не тільки укр. село, але й укр. інтеліґенція не розуміє загально історичного смислу большевицько - русскої політики. Українці, прості і освічені, приймають звірство, здирство лише, як факти проти - моральні, протинаціональні, але політичної оцінки тенденції і напрямків зробити не можуть через дуже слабу ("селянську") політичну підготовку.

Автор вказує на два роки, що мають значіння переломових: 1924 р., гасло українізації, укр. інтеліґенція пішла за совіт. владою, учительство стало до будівництва "соціялізму" — зломлений український націоналізм інтеліґенції; сов влада досягла певної могучости' 1929 рік—поворот на "колективізацію" селянського господарства, щоб зібрати кошти на "індустріялізацію" і зломити селянство методами відбору активніщих, упертіших "куркулів і широкого пляну знищення їх то в тюрмах, то розстрілами, то засланнями, то каторжними роботами на московській півночі, від Фінляндії до Уралу, в лісах, багнах, тундрах. Разом з селом, на знищення призначено і укр. інтеліґенцію — все те, що брало участь в українському рухові 1917—20 рр., що так чи інакше носить в собі ідею протиставлення України Росії. План знищення інтеліґенції вже розгорнувся в 1930 р. і виконується й досі. Автор про це не пише, бо в січні 1930 р. був вивезений на Соловки.

КНИЖКИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ ПРО РАДЯНСЬКИЙ СОЮЗ

Українська молодь, котра ставиться серіозно до життя, мусить читати серіозні книжки, особливо, що торкаються долі свого народу. Оскільки більшість молоді читає ліпше по анґлійськи, то ми радимо їй (та і дорослим, котрі читають по анґлійськи) прочитати ті книжки, які мають життя людей в так званім "радянськім раю". Таких книжок є більше десятка і їх можна дістати в місцевих бібліотеках. В деяких книжках можна натрапити на певні авторські симпатії до большевицької мети (не до їх практики). Але розумний читач в кожній книжці знайде цікаві і страшні малюнки дійсного життя і дійсного "щастя".

Особливо ми вказуємо на дві книжки:

1. Red Bread, by Maurie Hindus
2. Black Bread and Red Coffins by Negley Farson.

В першій книжці подано багато й цікавих картин так званої "колективізації", себ-то грабування й руйнування заможніших шарів селянства, викидання їх на каторжні роботи, в ліси на "проклятий". Котлас і т. д. а також створення нових фільварків "кулаків", які колись (але не тепер) мають дати щастя селянству.

Тяжкий той "червоний хліб" про який пише Гіндус, як страшними є і ті "червоні труни" та "чорний хліб", про які пише Ферзон.

NATIONAL MINORITIES TO-DAY BY THE RT. HON. LORD NORTHCHXTON 1931.

В Лондоні вийшла брошура під подаиою назвою, цікава для нас тим, що в ній велика увага присвячена справі Українців під Польщею і описано нічемну діяльність Ліґи Націй в справі захисту прав національностей.

З ДІЯЛЬНІСТИ УКРАЇНСЬКОГО ТРУДОВОГО ОБЄДНАННЯ В КАНАДІ.

В минулому році діяльність УТО виявлялась головно в орґанізаційно-пропаґандійній роботі. Лекторами УТО було виголошено ряд викладів на публичних зібраннях в ріжних місцях Східної і Центральної Канади.

Так, лекції і реферати були переведені в:

Монтреалі, Кв.
Ошаві, Онт.
Торонто, Онт.
Гемилтоні, Онт.
Тороллі, Онт.
Канистоні, Онт.
Судбурах, Онт.
Кенорі, Онт.
Виннипеґу, Ман.
Брендоні, Ман.
Фішер-Бренчі, Ман.
Форт Вілліямі, Онт. і інш.

Головні теми рефератів і лекцій були такі:

1.) Лектор, **Др. М. Мандрика:** Комуністична пятирічка і капіталістичний світ.

Причини і способи розвязання економічної кризи.

Положення робітників і селян під комуністичною диктатурою.

Сучасний момент укр. визвольного руху.

Перед новою війною і революціями.

2. Лектор, посол домініяльного парляменту **Вудсворт:** Орґанізація влади в Канаді і завдання Робітництва.

3) Лектор, посол манітобського парляменту **В. Айвекс:** Причини і наслідки економічної кризи.

4) Лектор, посол до домініяльного парляменту **Гипс:** Розвиток англійського робітничого руху.

5) Лектор, **П. Павлюкевич:** Завдання українського робітництва в Канаді.

6) Лектор, **С. Савуда:** Злочини і їх причини в клясовому суспільстві.

7.) Лектор, **І Палка:** Роля села і міста в житті українського народу.

І інші.

ЦІНА 10 ЦЕНТІВ

НЕ ПОКИНЬТЕ ВАШИХ ДІТОК

НА ГОЛОД І СТРАЖДАННЯ

ЗАБЕЗПЕЧТЕ ІХ доки Ви ще можете це зробити! Бо ніхто не знає, що буде з ним завтра.

ЗАБЕЗПЕЧТЕ Ваше здоровля і старші літа!

Асекуруйте Ваше життя!

Наша популярна компанія має ріжні пляни забезпечення дорослих і дітей. Заасекуровані у нас діти забезпечуються асекурацією у випадку втрати здоровля чи смерти батька, **безплатно.**

Наші рати (премії) низькі, легкі, а дивідент (інтерес) на асекурації наша компанія платить високий.

Запросіть нашого представника, і він порадить Вас як найкраще! Пишіть до нас за докладними інформаціями по українськи:

THE WESTERN EMPIRE LIFE

ASSURANCE COMPANY.

TRE SOMMERSET BUILDING WINNIPEG, MANITOBA

MAGNUS SERVICE STATION

COR. MAGNUS AVE. & ARLINGTON ST. WINNIPEG, MANITOBA

PHONE 57 610

УКРАЇНСЬКИЙ ГАРАДЖ І. СЛІПЧЕНКА

Лагодимо й поправляємо всякого виробу авта та троки.
Металево зварочні роботи, лагодження шин.
Газоліна, олива, мазь. Чищення й миття авт.
Праця скора й гарантована. Ціни поміркованні.